

بررسی میزان اثربخشی طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه‌های ارتقاء آن

دکتر هادی مراد پیری^۱

حسن کزازی^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۹/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۰/۲۰

چکیده

تحقیق حاضر به بررسی میزان تأثیر طرح صالحین بر تحقق تعالی معنوی توأم با رشد ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه‌های ارتقاء آن می‌پردازد. بر اساس فرمایش حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) هر چه به اهداف یاد شده نزدیک‌تر باشیم طرح از اثربخشی بیشتری برخوردار خواهد بود. ارزیابی مستمر از میزان تحقق اهداف این طرح و گرفتن بازخورد درحین اجرای طرح به موفق شدن آن در دستیابی به اهداف خود و احیاناً برطرف کردن اشکالات و معایب می‌انجامد. در این راستا پرسش‌هایی مطرح شد که پاسخ به آن‌ها انگیزه اصلی پیشرفت تحقیق را تشکیل می‌داد.

روش این تحقیق توصیفی-تحلیلی (پیمایشی) می‌باشد. جامعه آماری تحقیق را تمامی برادران بسیجی شرکت‌کننده در طرح صالحین ناحیه کربلا تشکیل می‌داد و از بین ۷۲۰۰ نفر شرکت‌کننده تعداد ۳۶۵ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شد. در این تحقیق از شیوه نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد و پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها با وارد کردن اطلاعات در نرم افزار SPSS و پردازش آنها داده‌ها تجزیه و تحلیل شد، با توجه به یافته‌های تحقیق این گونه در می‌یابیم که طرح صالحین، طرحی تربیتی، مهم و اثرگذار در بسیج بوده و بر اساس نتایجی که در این تحقیق به دست آمده طرح صالحین موجب ارتقای تعالی معنوی، رشد ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان برادر ناحیه کربلا شده است و ۱۴ شیوه برای ارتقای اثربخشی آن ارائه شد، در مجموع این طرح به ۷۴ درصد اهداف تربیتی خود رسیده و نسبتاً موفق ارزیابی می‌گردد.

کلید واژه‌ها: اثر بخشی طرح صالحین، تعالی معنوی، ایمان آگاهانه، بصیرت سیاسی، بسیجیان ناحیه کربلا.

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه جامع امام حسین(ع)؛

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مطالعات دفاعی- راهبردی.

مقدمه

امروزه کشورهایی می‌توانند در صحنه جهانی فعال و پیش‌رونده باشند که به فرهنگ خود تکیه کنند، چرا که تهدیدهای فرهنگی، دیگر خاکریز و مرز جغرافیایی نمی‌شناسد و اعتقادات تک‌تک افراد را هدف قرار داده است.

جمهوری اسلامی ایران مورد حمله‌های بی‌وقفه دشمنان اسلام واقع شده است. از این رو باید با سلاح فرهنگی، خود را در برابر این حمله‌ها بیمه و رسالت خود را که همان صدور انقلاب و آماده‌سازی بشریت برای انقلاب جهانی حضرت مهدی (عج) می‌باشد، به انجام رساند. اینجاست که روشن می‌شود برای حراست از دستاوردهای نظام مقدس اسلامی و مقابله با جنگ نرم و با توجه به تأکید دین مبین اسلام به امر تربیت انسان‌ها، ما به یک نظام فرهنگی و تربیتی منسجم نیاز داریم. از این رو سازمان بسیج، به عنوان نهادی مردمی و جامع، آماده کردن بستر جهت انسان‌سازی و کادرسازی برای انقلاب اسلامی را بنا به فرموده رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره) بر خود فرض کرده است. به این منظور سازمان بسیج مستضعفین نظام تربیتی شجره طیبه صالحین را به منظور تربیت تمام بسیجیان در ابعاد مختلف و به طور منسجم و یکپارچه به مرحله اجرا درآورده است. در این نظام با تغییر رویکرد تجهیزات محوری به انسان محوری، سعی شده است کادرسازی لازم برای اداره آینده کشور از میان جوانان و نوجوانان مسجدی متعهد و متخصص صورت پذیرد. در این راستا گروه‌های تربیتی با محوریت مربیان توانمند و خبره در مساجد و در تمام اقشار تشکیل شده است و به انتقال معارف دینی، بصیرتی و... به بسیجیان و نهادینه‌سازی این معارف در آن‌ها می‌پردازد.

بیان مسأله

در سال‌های اخیر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بر اهمیت حضور اقشار جوان برای تداوم انقلاب و مسلح شدن آنان به اندیشه، بصیرت و بینش را مکرر توصیه فرموده‌اند و بر لزوم تلاش جدی به منظور تربیت دینی نسل جوان و استفاده از روش‌های صحیح و کارآمد برای این هدف مهم با استفاده از علمای فاضل، افراد برجسته، کتاب‌های خوب و روش‌های علمی، برای رساندن

صحيح و جذاب مفاهيم دينی به نسل جوان را مورد تأکید قرار داده اند. مجموعه بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در این زمینه به ویژه درسفر معظم له به شیراز در تاریخ ۸۷/۲/۱۴ که به عنوان یک مطالبه خاص و موردی در جمع بسیجیان بیان فرمودند، بستری فراهم نمود تا مسئولان سپاه به ویژه سازمان بسیج طرحی برای اجرایی نمودن فرمایشات معظم له تهیه و ارائه نمایند. فرآیند این اقدامات موجب تدوین طرح صالحین گردید و طی نامه شماره ۱/۱۷۸۸-م/۸۷/۳/۲۱ به سپاه های استانی ابلاغ شد.

مهم ترین ضرورتی که در حال حاضر در سازمان بسیج در خصوص اجرای این طرح وجود دارد، ارزیابی میزان تأثیر این طرح در این سازمان مردم نهاد است و با ارزیابی مستمر از میزان تحقق اهداف این طرح و گرفتن بازخورد در هنگام اجرای طرح به موفق شدن آن در دستیابی به اهداف خود و احیاناً برطرف کردن اشکالات و معایب می انجامد که این تحقیق به دنبال بررسی این مسأله بوده و سپس ارائه شیوه های مناسب برای ارتقای اثربخشی طرح صالحین (در ناحیه کربلا) می باشد. از آنجایی که ناحیه مقاومت بسیج کربلا از نواحی بزرگ و مهم در سطح سپاه تهران بزرگ می باشد و از اقشار مختلف جامعه در این محدوده زندگی می نمایند می تواند به عنوان شاخص و الگویی در سطح سپاه تهران بزرگ مطرح باشد.

هدف تحقیق بررسی و کسب اطلاع از میزان اثربخشی طرح صالحین بر تعالی معنوی، ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان برادران ناحیه کربلا و ارائه شیوه های ارتقای آن می باشد.

اهداف تحقیق

الف- هدف اصلی

بررسی میزان تأثیر طرح صالحین بر تحقق هدف تعالی معنوی، رشد ایمان آگاهانه و بصیرت سیاسی بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه های مناسب برای ارتقا می باشد.

ب- اهداف فرعی

- ۱- بررسی و شناسایی میزان تأثیر طرح صالحین برافزایش تعالی معنوی بسیجیان در ناحیه کربلا؛
- ۲- بررسی و شناسایی میزان تأثیر طرح صالحین بر رشد ایمان آگاهانه بسیجیان در ناحیه کربلا؛

۳- بررسی و شناسایی میزان تأثیر طرح صالحین بر افزایش بصیرت سیاسی بسیجیان در ناحیه کربلا؛

۴- بررسی و شناسایی عوامل تأثیر گذار بر اثربخشی در هر یک از سه مقوله تعالی معنوی، ایمان آگاهانه و بصیرت سیاسی بسیجیان ناحیه کربلا؛

۵- بررسی و شناسایی شیوه های مناسب برای ارتقای اثربخشی طرح صالحین در ناحیه کربلا.

پرسش های تحقیق

الف- پرسش اصلی

طرح صالحین به چه میزان در حصول اهداف تربیتی بسیجیان (برادر) ناحیه کربلا موفق بوده و شیوه های مناسب برای ارتقا، چه می باشد؟

ب- پرسش های فرعی

- ۱- طرح صالحین به چه میزان در تعالی معنوی بسیجیان ناحیه کربلا موفق بوده است؟
- ۲- طرح صالحین به چه میزان در رشد ایمان آگاهانه بسیجیان ناحیه کربلا موفق بوده است؟
- ۳- طرح صالحین به چه میزان در ایجاد بصیرت بسیجیان ناحیه کربلا موفق بوده است؟
- ۴- عوامل تأثیر گذار بر اثربخشی در هر یک از سه مقوله تعالی معنوی، ایمان آگاهانه و بصیرت سیاسی بسیجیان ناحیه کربلا به چه صورت بوده است؟
- ۵- شیوه های مناسب برای ارتقای اثربخشی طرح صالحین در ناحیه کربلا چه می باشد؟

روش و نوع تحقیق

در این مطالعه از روش توصیفی- تحلیلی (پیمایشی) استفاده شده است و با استفاده از روش اسنادی، کتابخانه ای و اینترنتی، اطلاعات مورد نیاز جمع آوری و در کنار آن از روش پیمایشی (پرسشنامه) اطلاعات و داده های مورد نیاز با انجام عملیات میدانی، گردآوری و جمع آوری شده و اطلاعات مورد نظر تکمیل شد و جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی بسیجیان ناحیه مقاومت بسیج کربلا (بسیج محلات) شرکت کننده در حلقه های تربیتی طرح صالحین می باشد و براساس آمار موجود در حدود ۷۲۰۰ نفر می باشند. جهت گردآوری داده ها از پرسش نامه بسته با مقیاس چند

درجه ای طیف لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد (۱ تا ۵) استفاده شد.

حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۶۵ نفر تعیین و برای نمونه گیری از روش تصادفی استفاده شده است. اطلاعات مورد نیاز این پژوهش به سه شیوه اینترنتی، کتابخانه ای و پیمایشی (میدانی) و با اجرای ۱۹ پرسش (۱۸ سؤال تستی و یک سؤال تشریحی) و براساس مبانی و مفاهیم نظری و مدل مفهومی تحقیق، گردآوری و با ضریب روایی ۷۹ درصد و ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) ۷۵ درصد و بر مبنای برنامه نرم افزاری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در این پژوهش از روش های آزمون آماری و از شاخص های مرکزی میانگین، میانه و شاخص های پراکندگی، انحراف معیار و واریانس استفاده شده است. نوع تحقیق کاربردی و توسعه ای است، به دلیل آن که نتایج حاصل از این تحقیق الگوی مناسبی برای شناخت نقاط ضعف و قوت این طرح و در ادامه بعد از رفع معایب کمک به رشد و تعالی بسیج و بسیجیان (تبدیل وضع موجود به وضع مطلوب) می شود.

ادبیات و مبانی نظری تحقیق

الف- اثربخشی

- ۱- اثربخشی در لغت: کار درست انجام دادن (کار خوب انجام دادن) (رضائیان، ۱۳۸۵: ۹۱).
- ۲- اثربخشی: درجه و میزان نیل به اهداف تعیین شده است به بیان دیگر اثربخشی نشان می دهد تا چه میزان از تلاش های انجام شده نتایج مورد نظر حاصل شده است (رضائیان، ۱۳۷۷: ۹۲).
- ۳- اثربخشی در اصطلاح: با توجه به فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) دستیابی به اهداف تعیین شده برای طرح می باشد، هرچه بیشتر به اهداف طرح دستیابی یافته باشیم مسلماً طرح از اثربخشی بیشتری برخوردار بوده است (خرمی، ۱۳۸۹: ۱۱).
- ۴- اثربخشی سازمانی: «اثربخشی سازمانی فرایندی چرخشی و مداوم است که از طرح برنامه شروع می شود و شامل تمام فعالیت هایی است که هم در جهت دستیابی به اهداف سازمان است و هم تعیین می کند که انجام آنها تا چه اندازه خوب و مطلوب صورت گرفته

است» (شیرازی، ۱۳۷۳: ۲۱۱).

ب- طرح صالحین

۱- **تعریف لغوی صالحین:** به معنای شایسته، لایق آمده است (معین، ۱۳۸۴: ۹۷۸).

۲- **تعریف عملیاتی طرح صالحین:** این طرح یک طرح تربیتی است که به منظور تقویت ایمان و معرفت بسیجیان در پایگاههای مقاومت بسیج و پرورش استعدادهای جوانان و تربیت نیروی کادر در عرصه های مختلف اجرا می گردد (دستورالعمل فرماندهی نیروی مقاومت بسیج، ۱۳۸۷: ۱).

۳- تشریح اجمالی طرح صالحین:

این حلقهات «صالحین»، از کارهای بسیار خوب و برجسته است و در طریق همین تکمیل بسیج قرار دارد که ان شاءالله روز به روز باید آن را کامل تر کرد. کیفیت ها باید بالا برود؛ البته کیفیت بر کمیت ترجیح دارد، لکن کمیت با کیفیت هم دارای اهمیت است؛ یعنی گسترش سطحی و عرضی همراه با عمق یابی، هر دو باید مورد توجه قرار بگیرد. امروز دنیای اسلام محتاج این حرکت بسیجی است (www.salehintehran.ir).

آموزش های عرضی به منظور تأمین نیاز مشاغل خاص و توانمندسازی مدیران و مسئولین رده های بسیج در زمینه های نظامی، امنیتی، تخصصی مدیریتی و عمق بخشی دینی و بصیرتی برگزار می گردد (شعبانی، ۱۳۸۱: ۷). یکی از آموزش های عرضی که از سال ۱۳۸۷ طراحی و اجرا شد دوره آموزش طرح صالحین می باشد. این دوره به منظور تقویت ایمان و معرفت بسیجیان در پایگاه های مقاومت بسیج و پرورش استعدادهای جوانان و تربیت نیروی کادر در عرصه های مختلف در مرحله اول در پایگاه های مقاومت بسیج مساجد و محلات بوسیله سه عنصر اصلی امام جماعت مسجد، فرمانده پایگاه و سرگروه های تربیتی برای بسیجیان به اجرا در می آید. و پس از اصلاح و بازنگری و تطبیق آن با وضعیت اقشار در آن مجموعه ها به تدریج پیاده سازی می شود (دستورالعمل طرح صالحین نمسا، ۱۳۸۷: ۱).

نقطه آغاز طراحی دوره طرح صالحین فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بود، معظم له در این خصوص فرمودند: «سپاه بایستی نسبت به تقویت بینش و سطح شناخت و معرفت بسیجیان

اقدام نماید».

پس از بیانات معظم له، مسئولین سپاه و نیروی مقاومت بسیج نسبت به تهیه طرح صالحین مبادرت نمودند. طرح صالحین با توجه به اهداف و منظوره‌های پیش بینی شده اینگونه تعریف شد: طرح صالحین طرحی است که در آن فعالیت‌های تربیتی از مرحله سوم طرح اسوه در پایگاه‌های مقاومت نمونه یا دارای شرایط اجرا می‌شود. این فعالیت‌ها از طریق حلقه‌های تربیتی که دارای سه رکن مربی، سرگروه و اعضا می‌باشد تشکیل و در آن تعالی معنوی و بصیرتی بسیجیان دنبال می‌شود (دستورالعمل طرح صالحین نمسا، ۱۳۸۷: ۲).

۴- مبانی طرح صالحین از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی):

برای تدوین و تبیین مباحث این طرح از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) به عنوان چراغ راه، الگوی هدایت و تربیت بهره‌گیری شده است.

۴-۱- ای بسا با تشکیل کلاس، معلومات فرد را از دین بالا می‌بریم، در حالی که ایمان او بیشتر

نشده است ... باید معلومات دینی هم بالا برود؛

۴-۲- باید آنچه‌تان خود را بسازید که مثل شمعی پروانه‌ها را به دور خود جمع کنید؛

۴-۳- بسیجی می‌تواند محور باشد، انسان‌هایی را به خود جذب کند، بیست نفر را دور خود

جمع کند؛

۴-۴- انسان برجسته در میدان رزم، دارای بنیه قوی فرهنگی، خودجوش در عرصه سیاست، توانا

در تبلیغ دین، باید اینگونه افراد درست کنید (WWW.BaSIJ.Ir ، 1392).

۵- ارکان تربیتی صالحین:

شجره طیبه صالحین دارای ارکان مرتبط و منسجمی است که در شکل زیر مشاهده می‌نماید.

۵-۱- شورای سیاست‌گذاری تعلیم و تربیت؛

۵-۲- مرکز تولید اندیشه اسلامی و پاسخ‌گویی به شبهات؛

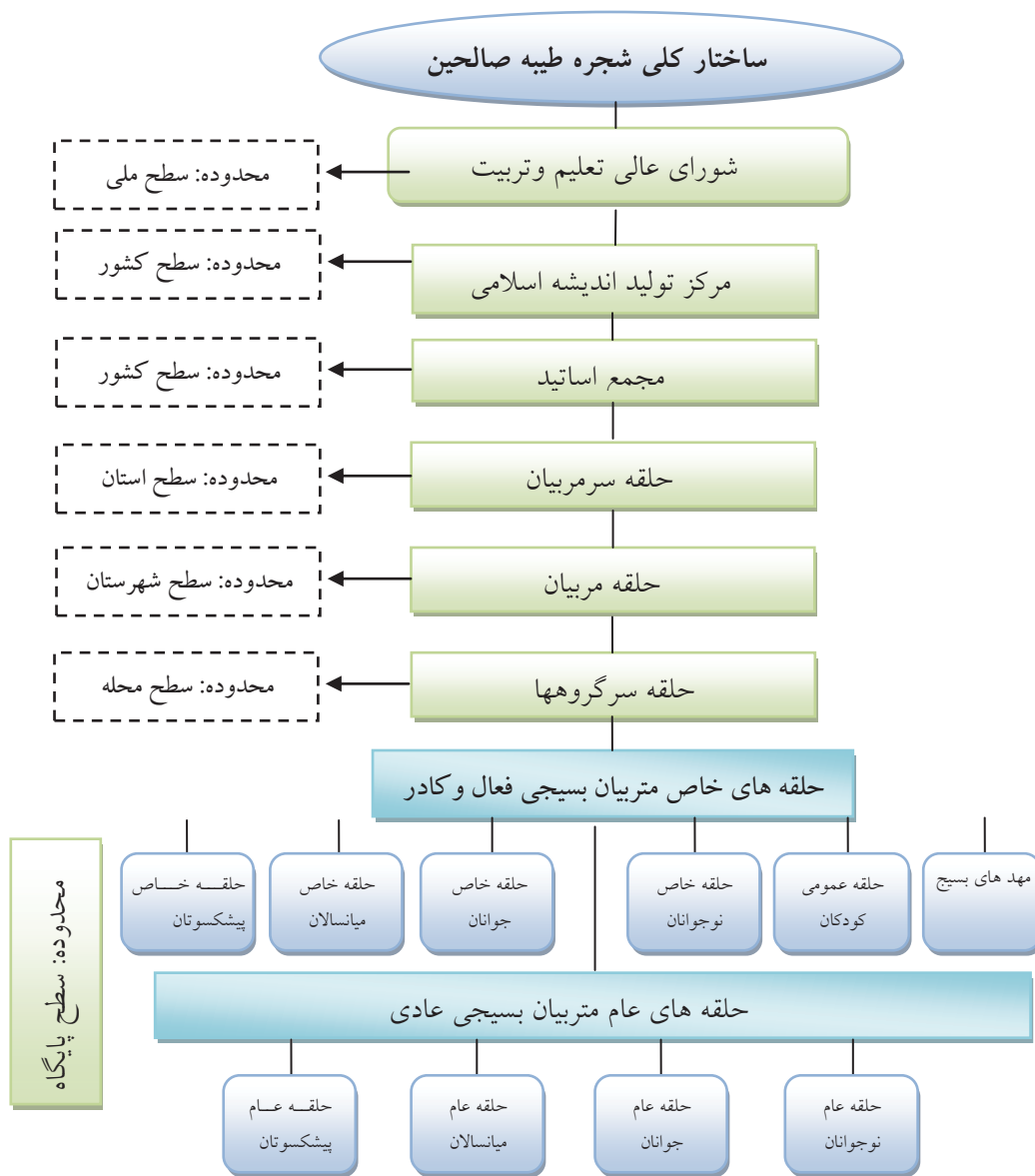
۵-۳- استاد؛

۵-۴- سرمربی؛

۵-۵- مربی؛

۵-۶- سرگروه؛

۵-۷- متربی (صالحین، ۱۳۹۱: ۳۵).

شکل ۱: ساختار کلی شجره طیبه صالحین

مأخذ: (صالحین، ۱۳۹۱: ۶۲).

ج- تعریف تأثیر

۱- تعریف لغوی تأثیر عبارت است از اثر و نشان گذاشتن در چیزی (دهخدا، ۱۳۳۵: ۲۵۷).

۲- تعریف عملیاتی آن عبارت است از میزان اثرگذاری طرح بر تربیت بسیجیان یا عملکرد آن‌ها (منظور رفتار یا عملکرد خاصی است که در اهداف طرح صالحین آمده) یا میزان تغییراتی که در رفتار بسیجیان شرکت‌کننده در طرح صالحین در راستای اهداف پیش‌بینی شده طرح بوجود آمده است (خرمی، ۱۳۸۹: ۱۲).

۵- تعریف بسیج

۱- بسیج در لغت به معنای اسباب سامان- ساز و سازمان جنگ، آمادگی نیروی نظامی، قصد و اراده می‌باشد (عمید، ۱۳۷۹: ۲۶۹).

۲- بسیج (در اصطلاح) عبارت است از: تشکیلاتی که در آن افراد متفرق و تنها، به یک مجموعه عظیم و منسجم، به یک مجموعه آگاه و بصیر و بینا به مسائل کشور و نیاز ملت، تبدیل می‌شود. مجموعه‌ای که دشمن را بیمناک و دوستان را امیدوار و خاطر جمع می‌کند (بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در جمع مسئولین بسیج، ۱۳۷۶/۹/۵).

۳- بسیج یک نهاد اجتماعی دارای ساختار، تشکیلات، فعالیت‌ها و کارکردهای ویژه می‌باشد که با نام سازمان بسیج مستضعفین، مأموریت «جذب، تربیت و آموزش، سازماندهی و حفظ انسجام ده‌ها میلیون نفر نیروهای وفادار به انقلاب اسلامی و ترغیب و هدایت تلاش‌ها و هماهنگی و هم‌جهت‌سازی مجاهدت‌داوطلبانه آنان در عرصه‌های حیات اجتماعی برای پیش‌برد اهداف و ضرورت‌های انقلاب اسلامی و تسریع در تحقق جامعه اسلامی» را به عهده دارد (سازمان بسیج مستضعفین، ۱۳۹۰: ۹).

۵- ناحیه کربلا

این ناحیه یکی از نواحی ۲۲ گانه تهران بزرگ می‌باشد که فعالیت آن از ابتدای سال ۱۳۸۹ در منطقه ۴ تهران شروع شد. ناحیه کربلا از نواحی بزرگ و مهم سپاه تهران بزرگ بوده و دارای ۱۴ حوزه برادر و خواهر و ۲۱۵ پایگاه بسیج می‌باشد.

الگوی سنجش اثربخشی طرح صالحین

دوره آموزش طرح صالحین با استناد به تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و مصوبات قرارگاه

بسیج برای کلیه بسیجیان عادی، فعال و کادر طراحی شده و اجرا می‌شود.

مهم‌ترین اهداف این طرح عبارتند از:

تعالی معنوی توأم با رشد ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان

و از مهم‌ترین منظوره‌های این طرح عبارتند از:

تعلیم و تربیت مدیران و مربیان شایسته و کارآمد در عرصه‌های مختلف تربیتی، فرهنگی و... تقویت باورهای دینی و توسعه اخلاق و رفتارهای اسلامی در میان آحاد بسیجیان برای تأثیرگذاری این دوره بر مخاطبان خود، سعی شده محتوای آن متناسب با نقش و توانایی‌های مورد انتظار از بسیجیان و مأموریت‌های آن‌ها باشد، به طوری که برای هر یک از اهداف و منظورها، محتوای درسی مورد نیاز تهیه و تدوین گردیده است (دستورالعمل طرح صالحین نمسا، ۱۳۸۷: ۲۹).

در این تحقیق قصد داریم از طریق یک مدل مفهومی و انعطاف‌پذیر اجرای دوره آموزش

طرح صالحین را مورد بررسی و سنجش قرار دهیم.

در این راستا عناصر مهم این مدل عبارتند از:

الف) ویژگی‌های فردی فراگیران

1- سن؛

2- تحصیلات؛

3- عضویت؛

۴- جنسیت.

ب) شاخص‌های معنویت، ایمان و بصیرت

۱- شاخص تعالی معنوی

- انس و ارتباط با خدای متعال (ذکر، دعا، تلاوت قرآن، توسل، تضرع، نماز، وعظ و...)

- تعمیق باورها (استحکام اصول اعتقادی، جهان بینی، باور به خدا، اسلام، ولایت فقیه و...)

- تثبیت ارزش‌ها (افزایش ماندگاری باورها همچون صداقت، محبت، ایثار، اخلاص و عمل به

احکام)؛

- تقید عملی و اخلاقی به ارزش‌ها (انجام واجبات و ترک محرمات).

۲- شاخص رشد ایمان آگاهانه

- افزایش معرفت و شناخت (هستی‌شناسی، انسان‌شناسی، معادشناسی)؛

- افزایش علم (مهارت)؛

- افزایش رفتارهای عملی (فردی، خانوادگی، سازمانی و اجتماعی).

۳- شاخص بصیرت بسیجیان

- دانش افزایی سیاسی (بالا بردن آگاهی‌ها و اطلاعات بسیجیان با برگزاری دوره‌های مورد

نیاز)؛

- رفتارسازی سیاسی (شرکت در راهپیمایی، انتخابات، نمازجمعه و...)

- درک و فهم سیاسی (تشخیص حق از باطل).

ج) محتوای دوره

- انس با قرآن و درک مفاهیم؛

- هم‌اندیشی و آسیب‌شناسی فعالیت‌ها و محیط؛

- ایجاد روحیه مشورت و نشاط در گروه؛

- اصلاح رفتارها و ایجاد میدان رقابت در بین گروه؛

- تقویت روحیه مطالعه و کتابخوانی؛

- اصلاح ارتباط و بستر سالم دوست‌یابی؛

- جلسات پرسش و پاسخ (اعتقادی، اخلاقی و ...).

از مطالب فوق و مدل ذیل به دنبال ترسیم سنجش اثربخشی عواملی از قبیل مربی، مکان، زمان،

توجه مسئولین، تجهیزات کمک آموزشی، محتوای متون، ویژگی‌های فردی و مدیریت اجرایی

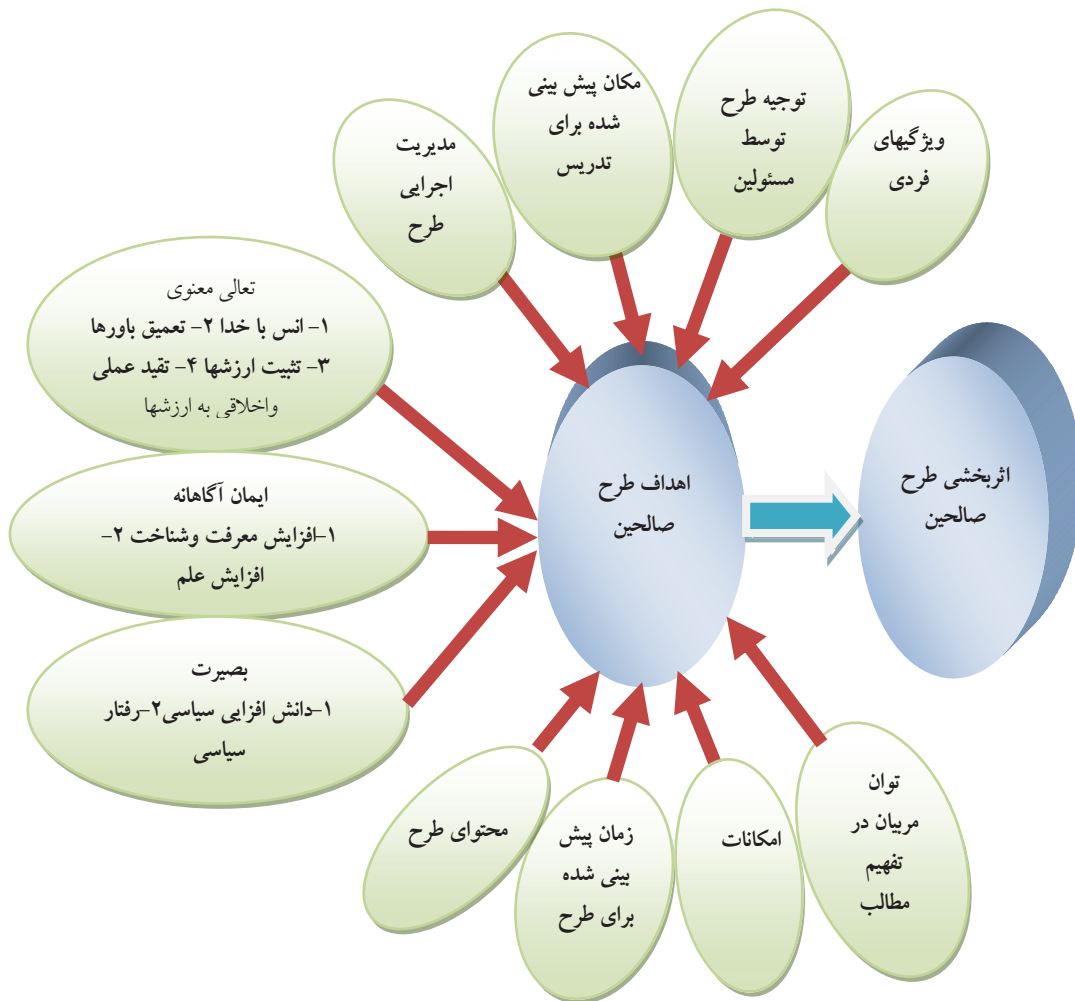
در جهت دستیابی به اهداف و منظورهای پیش‌بینی شده در طرح می‌باشیم تا نتایج آن قابل بهره

برداری برای مسئولان و برنامه‌ریزان بسیج باشد.

مدل مفهومی تحقیق: اثربخشی طرح صالحین

با توجه به شناخت اجمالی از جامعه هدف، اهداف، محتوا و ویژگی‌های طرح، مدل مفهومی به قرار ذیل ترسیم شده است. شاخص‌ها نقش مهمی ایفا می‌نمایند (دستورالعمل طرح صالحین نمسا، ۱۳۸۷: ۳۰).

مدل مفهومی اثربخشی طرح صالحین

شکل ۲: مدل مفهومی تحقیق

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تحلیل داده‌ها ابتدا به صورت توصیفی، یافته‌های تحقیق را با ذکر فراوانی، درصد، درصد معتبر، درصد تجمعی و رسم جداول و نمودارها استنتاج و استنباط نمودیم و سپس با استناد به روش‌های آماری استنتاجی و بهره‌گیری از نرم افزار SPSS روابط بین متغیرها استنتاج و تبیین یافته‌ها و ضمن پاسخ به سؤالات تحقیق، با آزمون نسبت دوجمله‌ای فرضیه‌های تحقیق بررسی و تأیید گردید.

الف- توصیف ویژگی‌ها (سن، جنس، تحصیلات، نوع عضویت)

در این بخش به بررسی و توصیف داده‌های مربوط به مشخصات پاسخگویان می‌پردازیم:

جدول شماره (۱) توزیع وضعیت سنی پاسخگویان

۳۵۴	فراوانی
۱۱	بی‌جواب
۲۲.۸	میانگین
۲۱.۰۰۰۰	میانه
۱۸.۰۰	نما
۹.۷۰۵۵۹	انحراف معیار
۵۱.۰۰	دامنه تغییرات
۱۲.۰۰	حداقل
۶۳.۰۰	حداکثر

میانگین سن پاسخگویان ۲۲.۸ بوده است که با توجه به دامنه تغییرات (۵۱) حداقل (۱۲) و حداکثر (۶۳) این میانگین از میانگین متوسط (۳۷.۵) پایین‌تر است، یعنی به لحاظ سن، اکثر پاسخ‌گویان از سن متوسط پایین‌تر قرار دارند.

جدول شماره (۲) توزیع پاسخگویان بر حسب جنس

درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۰۰	۱۰۰	۳۶۵	مرد
	۰	۰	بی جواب
	۱۰۰.۰	۳۶۵	جمع کل

اطلاعات بدست آمده از جدول فوق نشان می دهد ۱۰۰ درصد پاسخگویان مرد بوده اند.

جدول شماره (۳) توزیع وضعیت تحصیلات پاسخگویان

درصد تراکمی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۳.۹	۲۳.۹	۲۳.۰	۸۴	سیکل
۶۱.۵	۳۷.۶	۳۶.۲	۱۳۲	دیپلم
۷۸.۳	۱۶.۸	۱۶.۲	۵۹	فوق دیپلم
۹۴.۵	۱۶.۲	۱۵.۶	۵۷	لیسانس
۱۰۰.۰	۵.۴	۵.۲	۱۹	فوق لیسانس و بالاتر
	۱۰۰.۰	۹۶.۲	۳۵۱	جمع
		۳.۸	۱۴	بی جواب
		۱۰۰.۰	۳۶۵	جمع کل

با توجه به مندرجات جدول فوق، بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۳۷.۶ درصد دارای تحصیلات دیپلم بوده و کمترین تعداد با ۵.۴ درصد پاسخ گویان تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر بوده اند، همچنین ۲۳.۹ درصد پاسخ گویان دارای تحصیلات سیکل، ۱۶.۸ درصد تحصیلات فوق دیپلم و ۱۶.۲ درصد دارای تحصیلات لیسانس بوده اند.

جدول شماره (۴) توزیع پاسخگویان بر حسب عضویت

درصد تراکمی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۶.۳	۲۶.۳	۲۵.۵	۹۳	عادی
۸۷.۲	۶۰.۹	۵۸.۹	۲۱۵	فعال
۱۰۰	۱۲.۷	۱۲.۳	۴۵	کادر
		۹۶.۷	۳۵۳	جمع
		۳.۳	۱۲	بی جواب
		۱۰۰.۰	۳۶۵	جمع کل

از مجموع پاسخ‌گویان نمونه آماری، ۲۶.۳ درصد دارای عضویت عادی و ۶۰.۹ درصد دارای عضویت فعال و ۱۲.۷ درصد کادر بوده‌اند.

ب- توصیف پاسخ‌های افراد مورد مطالعه به سؤال‌های پرسش‌نامه

برای پاسخ به پرسش‌های تحقیق، پاسخ‌های افراد مورد مطالعه به سؤال‌های پرسش‌نامه تحقیق، مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- طرح صالحین به چه میزان در تعالی معنوی بسیجیان ناحیه کربلا موفق بوده است؟

جدول شماره (۵) فراوانی مربوط به گویه‌های تعالی معنوی

خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	د	ف
۰۸	۳	۲۸	۱۰	۱۹.۹	۷۲	۴۳.۱	۱۵۶	۱۲۱	۳۳.۴
۱- شرکت در طرح صالحین به چه میزان در افزایش انس و ارتباط شما با خدا مؤثر بوده است؟									
۱.۴	۵	۳.۹	۱۴	۲۳.۹	۸۶	۴۱.۶	۱۵۰	۱۰۵	۲۹.۲
۲- به چه میزان اجرای طرح صالحین در تعمیق باورهای شما مؤثر بوده است؟									
۱.۴	۵	۶.۷	۲۴	۲۶.۶	۹۵	۴۰.۱	۱۴۳	۹۰	۲۵.۲
۳- طرح صالحین به چه میزان در تثبیت ارزشها به شما کمک کرده است؟									
۱.۷	۶	۳.۹	۱۴	۲۴.۳	۸۸	۴۱.۴	۱۵۰	۱۰۴	۲۸.۷
۴- اجرای طرح صالحین تا چه حد توانسته نسبت به تقید عملی و اخلاقی به ارزشها به شما کمک کند؟									

با توجه به این که یکی از اهداف طرح صالحین تعالی معنوی بوده است، لذا به همین منظور سؤالات بالا تنظیم شده و از پاسخ‌گویان خواسته شد میزان تأثیر طرح صالحین را در تعالی معنوی بیان نمایند.

همان گونه که از جدول بالا مشخص است، بیشترین تعداد پاسخ‌گویان با ۷۶.۵ درصد در پرسش میزان افزایش انسان و ارتباط با خدا گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و

کمترین تعداد پاسخ گویان با ۳.۶ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده اند. همچنین بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۷۰.۸ درصد در پرسش تعمیق باورها گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کم ترین تعداد پاسخ گویان با ۵.۳ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده اند. همچنین بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۶۵.۳ درصد در پرسش تثبیت ارزش ها، گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ گویان با ۸.۱ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده اند.

همچنین بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۷۰.۱ درصد در پرسش تقید عملی و اخلاقی به ارزش ها، گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کم ترین تعداد پاسخ گویان با ۵.۶ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده اند.

جدول شماره (۱-۵) توزیع میزان تعالی معنوی پاسخگویان

تعالی معنوی	
۳۶۰	فراوانی
۵	بی جواب
۳.۹۲۹۲	میانگین
۴	میانه
۴	نما
۹۰۲۱.	انحراف معیار
۴	دامنه تغییرات
۱	حداقل
۵	حداکثر

میانگین نمره پاسخ گویان به متغیر تعالی معنوی ۳.۹۲۹۲ بوده است که با توجه به دامنه تغییرات (۴) حداقل (۱) و حداکثر (۵) این میانگین از گزینه متوسط (۳) بالاتر است، یعنی از نظر پاسخ گویان، شرکت در طرح صالحین در حد تقریباً زیاد منجر به افزایش تعالی معنوی آن ها شده است.

۲- طرح صالحین به چه میزان در رشد ایمان آگاهانه بسیجیان ناحیه کربلا موفق بوده است؟

جدول شماره (۶) فراوانی مربوط به گویه های رشد ایمان آگاهانه

خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		
د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	
۲۳.۸	۸۵	۳۳.۲	۱۱۹	۳۲.۱	۱۱۵	۶.۲	۲۲	۴.۷	۱۷	۵- اجرای طرح صالحین به چه میزان در افزایش معرفت و شناخت شما تأثیر داشته است؟
۱۸.۹	۶۸	۳۵.۷	۱۲۸	۳۲.۳	۱۱۸	۱۰.۳	۳۷	۲.۲	۸	۶- اجرای طرح صالحین به چه میزان باعث افزایش علم شما گردیده است؟
۲۳.۸	۸۶	۳۳.۲	۱۲۰	۳۳.۰	۱۱۹	۷.۵	۲۷	۲.۵	۹	۷- طرح صالحین به چه میزان باعث افزایش رفتارهای عملی در شما گردیده است؟

با توجه به این که یکی از اهداف طرح صالحین رشد ایمان آگاهانه بوده است، بنابراین به همین منظور سؤالات فوق تنظیم گردیده و از پاسخ گویان خواسته شد میزان تأثیر طرح صالحین را در رشد ایمان آگاهانه بیان نمایند.

همان گونه که از جدول بالا مشخص است، بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۵۷ درصد در پرسش میزان افزایش معرفت و شناخت گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ گویان با ۱۰.۹ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده اند.

همچنین بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۵۴.۶ درصد در پرسش میزان افزایش رفتارهای عملی گزینه خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ گویان با ۱۲.۵ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده اند.

همچنین بیشترین تعداد پاسخ گویان با ۵۷ درصد در پرسش میزان افزایش رفتارهای عملی گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ گویان با ۱۰ درصد گزینه خیلی کم و کم

را علامت زده اند.

جدول شماره (۱-۶) توزیع میزان رشد ایمان آگاهانه پاسخ گویان

رشد ایمان آگاهانه	
۳۵۹	فراوانی
۶	بی جواب
۳.۶۴۱۰	میانگین
۴	میانه
۴	نما
۱.۰۱۱۱	انحراف معیار
۴	دامنه تغییرات
۱	حداقل
۵	حداکثر

میانگین نمره پاسخ گویان به متغیر رشد ایمان آگاهانه ۳.۶۴۱۰ بوده است که با توجه به دامنه تغییرات (۴) حداقل (۱) و حداکثر (۵) این میانگین از گزینه متوسط (۳) بالاتر است، یعنی از نظر پاسخ گویان، شرکت در طرح صالحین در حد تقریباً زیاد منجر به افزایش و رشد ایمان آگاهانه آن‌ها شده است.

۳- طرح صالحین به چه میزان در ایجاد بصیرت بسیجیان ناحیه کربلا موفق بوده است؟

جدول شماره (۷) فراوانی مربوط به گویه‌های ایجاد بصیرت بسیجیان

	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
	د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	د	ف
۸- شرکت در طرح صالحین به چه میزان در زمینه دانش افزایی سیاسی شما مؤثر بوده است؟	۳۰	۱۱	۳۹	۱۰۰	۱۱۸	۳۳۰	۱۲۹	۳۶۰	۶۰	۱۶۰
۹- اجرای طرح صالحین به چه میزان توانسته یک رفتار سیاسی در شما ایجاد نماید؟	۴۰	۱۵	۳۶	۱۰۰	۱۱۲	۳۱۰	۱۲۰	۳۳۰	۷۷	۲۱۰
۱۰- طرح صالحین به چه میزان توانسته در راستای ایجاد تقویت تشخیص حق از باطل به شما کمک نماید؟	۲۰	۹	۱۸	۵۰	۱۱۳	۳۱۰	۱۴۰	۳۹۰	۷۹	۲۲۰

یکی از اهداف مهم طرح صالحین ایجاد بصیرت بسیجیان بوده است، که در این خصوص پرسش‌های مذکور، تنظیم و از پاسخ‌گویان خواسته شد نظر خود را در مورد ایجاد بصیرت بعد از شرکت در طرح صالحین اعلام نمایند.

همان‌گونه که از جدول شماره (۷) مشخص است، بیشترین تعداد پاسخ‌گویان با ۵۳ درصد در پرسش میزان دانش‌افزایی سیاسی گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ‌گویان با ۱۴ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده‌اند.

همچنین بیشترین تعداد پاسخ‌گویان با ۵۴٫۷ درصد در پرسش میزان ایجاد رفتار سیاسی گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ‌گویان با ۱۴٫۲ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده‌اند.

همچنین بیشترین تعداد پاسخ‌گویان با ۶۱ درصد در پرسش میزان ایجاد تقویت تشخیص حق از باطل گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده و کمترین تعداد پاسخ‌گویان با ۷٫۵ درصد گزینه خیلی کم و کم را علامت زده‌اند.

جدول شماره (۱-۷) توزیع میزان ایجاد بصیرت پاسخ‌گویان

ایجاد بصیرت	
۳۵۹	فراوانی
۶	بی‌جواب
۳۶۱۱۵	میانگین
۴	میانه
۴	نما
۱۰۰۳۵	انحراف معیار
۴	دامنه تغییرات
۱	حداقل
۵	حداکثر

بررسی میزان اثربخشی طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه‌های ارتقاء آن

میانگین نمره پاسخ گویان به متغیر ایجاد بصیرت ۳.۶۱۱۵ بوده است که با توجه به دامنه تغییرات (۴) حداقل (۱) و حداکثر (۵) این میانگین از گزینه متوسط (۳) بالاتر است، یعنی از نظر پاسخ گویان، شرکت در طرح صالحین در حد تقریباً زیاد منجر به افزایش بصیرت بسیجیان آن‌ها شده است.

۴- عوامل تأثیر گذار بر اثربخشی طرح صالحین در هر یک از سه مقوله تعالی معنوی، ایمان آگاهانه و بصیرت سیاسی بسیجیان ناحیه کربلا به چه صورت بوده است؟

جدول شماره (۸) فراوانی مربوط به عوامل تأثیر گذار بر اثربخشی

خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		
د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	
۲۲.۴	۸۱	۳۸.۵	۱۳۹	۲۹.۹	۱۰۸	۵.۶	۲۰	۳.۶	۱۳	۱۱- مریبان و سرگروه های طرح صالحین تا چه حد توانایی تفهیم مطالب را دارا بوده اند؟
۱۶.۴	۵۹	۲۸.۸	۱۰۴	۳۸.۱	۱۳۷	۱۱.۴	۴۱	۵.۳	۱۹	۱۲- امکانات بکارگیری شده به چه میزان در روند اثربخشی طرح صالحین مؤثر بوده است؟
۱۶.۱	۵۸	۳۱.۶	۱۱۴	۳۵.۷	۱۲۹	۱۳.۶	۴۹	۳.۰	۱۱	۱۳- زمان پیش بینی شده برای حلقه تربیتی طرح صالحین تا چه حد متناسب با نیاز فراگیران بوده است؟
۱۸.۶	۶۷	۳۶.۱	۱۳۰	۳۵.۳	۱۲۷	۷.۵	۲۷	۲.۵	۹	۱۴- محتوای در نظر گرفته شده برای طرح صالحین به چه میزان در تعالی معنوی، رشد ایمان و بصیرت بسیجیان مؤثر است؟

۲۲.۰	۷۹	۳۷.۳	۱۳۴	۳۰.۶	۱۱۰	۷.۰	۲۵	۳.۱	۱۱	۱۵- مکان پیش بینی شده برای تدریس طرح صالحین تاجه حد برای فراگیران (بسیجیان) متناسب بوده است؟
۱۶.۰	۵۸	۳۶.۱	۱۳۱	۳۴.۴	۱۲۵	۱۱.۶	۴۲	۱.۹	۷	۱۶- مدیریت اجرای طرح صالحین به چه میزان در روند اثربخشی طرح صالحین مؤثر بوده است؟
۱۹.۵	۷۰	۳۸.۵	۱۳۹	۳۰.۷	۱۱۱	۹.۴	۳۴	۱.۹	۷	۱۷- توجیه طرح صالحین توسط مسئولین به چه میزان در اثربخشی طرح صالحین مؤثر بوده است؟
۱۴.۳	۵۲	۳۵.۹	۱۳۰	۳۴.۴	۱۲۵	۱۲.۴	۴۵	۲.۷	۱۰	۱۸- ویژگیهای فردی (سن، تحصیلات، عضویت) به چه میزان در روند اثربخشی طرح صالحین مؤثر بوده است؟

در جدول یادشده عوامل تأثیرگذار بر اثربخشی در هر یک از سه مقوله تعالی معنوی، ایمان آگاهانه و بصیرت مورد بررسی قرار گرفته شد. و پرسش‌های یادشده در پرسشنامه درج تا نظر پاسخ‌گویان مورد ارزیابی قرار گیرد.

همان گونه که از جدول مشخص است، بیشترین گروه در خصوص میزان توانایی مربیان در تفهیم مطالب ۶۰.۹ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۹.۲ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند.

در مورد امکانات به کارگیری شده برای اجرای طرح صالحین ۴۵.۲ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۱۶.۷ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند. در خصوص زمان

بررسی میزان اثربخشی طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه‌های ارتقاء آن

پیش بینی شده برای اجرای طرح صالحین ۴۷.۷ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۱۶.۶ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند. در مورد محتوای طرح صالحین ۵۴.۷ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۱۰ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند. در خصوص مکان پیش بینی شده برای اجرای طرح صالحین ۵۹.۳ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۱۰.۱ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند. در مورد مدیریت اجرای طرح صالحین ۵۲.۱ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۱۳.۵ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند. در مورد نحوه توجیه طرح صالحین ۵۸ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و کمترین گروه با ۱۱.۳ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند. در خصوص میزان موفقیت ناحیه کربلا در اجرای طرح صالحین از منظر پاسخ گویان ۵۰.۲ درصد گزینه زیاد و خیلی زیاد و ۱۵.۱ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده اند.

جدول شماره (۱-۸) توزیع میزان عوامل مؤثر بر اثربخشی

عوامل مؤثر بر اثر بخشی	
۳۶۱	فراوانی
۴	بی جواب
۳.۵۵۵۴	میانگین
۴	میانه
۴	نما
۰/۹۸۴۵	انحراف معیار
۴	دامنه تغییرات
۱	حداقل
۵	حداکثر

میانگین نمره پاسخ گویان به عوامل مؤثر بر اثربخشی ۳.۵۵۵۴ بوده است که با توجه به دامنه تغییرات (۴) حداقل (۱) و حداکثر (۵) این میانگین از گزینه متوسط (۳) بالاتر است، یعنی از نظر پاسخ گویان، عوامل مؤثر بر اثربخشی بر اهداف اثر مثبت گذاشته (بیش از ۷۰ درصد تأثیر داشته

است.) و به عبارتی منجر به افزایش اثربخشی آن شده اند.

۵- شیوه های مناسب برای ارتقاء اثربخشی طرح صالحین در ناحیه کربلا چه می باشد؟

جدول شماره (۹) فراوانی شیوه های (راه های) مناسب برای ارتقای اثربخشی

ردیف	راه کارهای مناسب برای ارتقاء اثربخشی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد نسبی
۱	افزایش بودجه طرح صالحین و مدیریت بر آن به نحوی که در امور دیگر هزینه نگردد.	۲۵۲	۶۹.۰۴	۷۰.۵۸	۱۲.۱۲
۲	نیازسنجی از مربیان و متریان و بعد طرح درس کردن با هدف تعالی معنوی، افزایش ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان	۲۱۹	۶۰	۶۱.۳۴	۱۰.۵۳
۳	عزم جدی و یا به عبارتی بهتر احساس مسئولیت و دغدغه مندی فرمانده هان و مسئولین برای اجرایی کردن طرح و برنامه ریزی برای رسیدن به اهداف	۲۱۰	۵۷.۵۳	۵۸.۸۳	۱۰.۱۰
۴	بکارگیری مربیان و سرگروه های مجرب (با توان بالا) برای انتقال و تفهیم بهتر مطالب	۲۰۱	۵۵.۰۶	۵۶.۳۰	۹.۶۷
۵	توجه جامع و کامل مسئولین و بسیجیان تا پایین ترین رده نسبت به طرح و اهداف آن	۱۹۰	۵۲.۰۵	۵۳.۲۲	۹.۱۴
۶	استفاده از کتب و جزوات مناسب سیاسی برای افزایش دانش سیاسی، ایجاد رفتار سیاسی و درک و فهم مسائل سیاسی بسیجیان	۱۷۲	۴۷.۱۲	۴۸.۱۷	۸.۲۷
۷	برگزاری جلسات پاسخ به شبهات دینی و سیاسی	۱۵۱	۴۱.۳۶	۴۲.۲۹	۷.۲۶
۸	استفاده از کتب (با محتوای) مناسب معرفتی و عقیدتی به منظور تعمیق باورها، تثبیت ارزشها، انس با خدا، تقید عملی و اخلاقی به ارزشها	۱۴۳	۳۹.۱۷	۴۰.۰۵	۶.۸۸
۹	ارتقاء سطح معلومات مربیان و سرگروهها به گونه ای که نسبت به مباحث مطروحه اطلاعات به روزی داشته باشند.	۱۲۸	۳۵.۰۶	۳۵.۸۵	۶.۱۶
۱۰	استفاده از وسایل کمک آموزشی برای تفهیم بهتر مطالب و بالا بردن کیفیت کلاسها	۱۱۹	۳۲.۶۰	۳۳.۳۳	۵.۷۲
۱۱	ایجاد انگیزه و ترغیب بسیجیان به منظور کسب مهارت‌های علمی، فرهنگی، هنری، اجتماعی	۱۰۳	۲۸.۲۱	۲۸.۸۵	۴.۹۵
۱۲	برگزاری اردوهای مشترک بین حلقه های فعال و برتر ناحیه و تبادل تجربیات با هدف افزایش معرفت و شناخت، علم و ایجاد رفتارهای عملی	۸۱	۲۲.۱۹	۲۲.۶۸	۳.۹۰
۱۳	پیش بینی مکان مناسبتر برای تدریس	۶۳	۱۷.۲۶	۱۷.۶۴	۳.۰۳
۱۴	افزایش ساعات برگزاری حلقه های تربیتی	۴۷	۱۲.۸۷	۱۳.۱۶	۲.۲۶
	جمع	۲۰۷۹	---	---	۱۰۰

دستیابی به شیوه‌های مناسب برای ارتقای اثربخشی طرح صالحین، یکی از اهداف بسیار مهم می‌باشد. به همین منظور و برای رسیدن به آن راه‌ها، پرسش تشریحی در پاسخنامه درج شد تا پاسخ‌گویان به این مهم نیز پاسخ داده و شیوه‌ها (راه‌ها) که در برگیرنده اهداف تحقیق و گویه‌های اثربخشی نیز می‌باشد، حاصل گردد.

همان‌گونه که از جدول شماره (۹) مشخص است در ردیف یک به افزایش بودجه طرح صالحین و مدیریت بر آن اشاره شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۲۵۲ نفر یعنی ۷۰.۵۸ درصد به این مورد اشاره نموده‌اند که بیشترین فراوانی در بین ۱۴ شیوه (راه) دریافتی می‌باشد و درصد نسبی این مورد ۱۲.۱۲ درصد می‌باشد (به عبارتی جمع ۱۴ راه دریافتی را ۱۰۰ درصد لحاظ نمودیم تا درصد نسبی هر کدام را نشان دهیم) در ردیف دوم نیاز سنجی از مریبان و متریبان و بعد طرح درس کردن با هدف تعالی معنوی، افزایش ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۲۱۹ نفر یعنی ۶۱.۳۴ درصد به این مورد اشاره نموده‌اند و درصد نسبی آن ۱۰.۵۳ درصد می‌باشد.

در ردیف سوم عزم جدی مسئولین و یا به عبارتی احساس مسئولیت و دغدغه‌مندی فرماندهان و مسئولین برای اجرایی کردن طرح و برنامه ریزی برای رسیدن به اهداف بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۲۱۰ نفر یعنی ۵۸.۸۳ درصد به این مورد اشاره نموده‌اند و درصد نسبی آن ۱۰.۱۰ درصد می‌باشد. در ردیف چهارم به کارگیری مریبان و سرگروه‌های مجرب (با توان بالا) برای انتقال و تفهیم بهتر مطالب بیان شده و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۲۰۱ نفر یعنی ۵۶.۳۰ درصد به این مورد اشاره نموده‌اند و درصد نسبی آن ۹.۶۷ درصد می‌باشد. در ردیف پنجم توجه جامع و کامل مسئولین و بسیجیان تا پایین‌ترین رده نسبت به طرح و اهداف آن بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۹۰ نفر یعنی ۵۳.۲۲ درصد به این مورد اشاره نموده‌اند و درصد نسبی آن ۹.۱۴ درصد می‌باشد. در ردیف ششم استفاده از کتب و جزوات مناسب سیاسی برای افزایش دانش سیاسی، ایجاد رفتار سیاسی و درک و فهم مسائل سیاسی بسیجیان بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۷۲ نفر یعنی ۴۸.۱۷ درصد به این مورد اشاره نموده‌اند و درصد نسبی آن ۸.۲۷ درصد می‌باشد. در ردیف

هفتم برگزاری جلسات پاسخ به شبهات دینی و سیاسی بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۵۱ نفر یعنی ۴۲.۲۹ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۷.۲۶ درصد می باشد. در ردیف هشتم استفاده از کتب (با محتوای) مناسب معرفتی و عقیدتی به منظور تعمیق باورها، تثبیت ارزش ها، انس با خدا، تقید عملی و اخلاقی به ارزش ها بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۴۳ نفر یعنی ۴۰.۰۵ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۶.۸۸ درصد می باشد. در ردیف نهم ارتقای سطح معلومات مربیان و سرگروه ها به گونه ای که نسبت به مباحث مطروحه اطلاعات به روزی داشته باشند، بیان شده است و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۲۸ نفر یعنی ۳۵.۸۵ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۶.۱۶ درصد می باشد.

در ردیف دهم استفاده از وسایل کمک آموزشی برای تفهیم بهتر مطالب و بالا بردن کیفیت کلاس ها، بیان شده و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۱۹ نفر یعنی ۳۳.۳۳ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۵.۷۲ درصد می باشد. در ردیف یازدهم ایجاد انگیزه و ترغیب بسیجیان به منظور کسب مهارت های علمی، فرهنگی، هنری، اجتماعی، بیان شده و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۱۰۳ نفر یعنی ۲۸.۸۵ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۴.۹۵ درصد می باشد.

در ردیف دوازدهم برگزاری اردوهای مشترک بین حلقه های فعال و برتر ناحیه و تبادل تجربیات با هدف افزایش معرفت و شناخت، علم و ایجاد رفتارهای عملی بیان شده و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۸۱ نفر یعنی ۲۲.۶۸ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۳.۹۰ درصد می باشد. در ردیف سیزدهم پیش بینی مکان مناسب تر برای تدریس بیان شده و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۶۳ نفر یعنی ۱۷.۶۴ درصد به این مورد اشاره نموده اند و درصد نسبی آن ۳.۰۳ درصد می باشد. در ردیف چهاردهم افزایش ساعات برگزاری حلقه های تربیتی بیان شده و از ۳۵۷ پاسخ دریافتی ۴۷ نفر یعنی ۱۳.۱ درصد به این مورد اشاره نموده اند که کمترین فراوانی را در بین ۱۴ راهکار اعلامی را شامل می شود و درصد نسبی آن ۲.۲۶ درصد می باشد.

بررسی میزان اثربخشی طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه‌های ارتقاء آن

جدول شماره (۹-۱) توزیع میزان شیوه‌های (راههای) مناسب برای ارتقاء اثربخشی

شیوه‌های ارتقاء اثر بخشی	
۳۵۷	فراوانی
۸	بی جواب
۵۸۳	میانگین
۲۵۲	بیشترین پاسخ دریافتی
۴۷	کمترین پاسخ دریافتی

بر اساس جدول فوق از ۳۶۵ پرسشنامه توزیع شده ۳۵۷ پرسشنامه پاسخ داده شده و به طور میانگین هر پاسخ دهنده ای به ۵۸۳ مورد اشاره نموده است. از ۱۴ شیوه بیان شده بیشترین پاسخ دریافتی مربوط به افزایش بودجه طرح صالحین و مدیریت بر آن با ۲۵۲ مورد و کمترین پاسخ اشاره شده با ۴۷ مورد مربوط به افزایش ساعات برگزاری حلقه‌های تربیتی می باشد.

ج - تحلیل یافته‌ها

با توجه به این که پرسش‌های مقیاس‌ها در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، پس از جمع‌بندی، مشخصات یک متغیر فاصله‌ای را پیدا می‌نمایند، اما برای این که بتوانیم از آمارهای پارامتریک استفاده کنیم، آزمون نرمالیته را محاسبه نمودیم که نتایج آن در جدول زیر آمده است.

جدول شماره (۱۰) آزمون کولموگروف اسمیرنف (تست نرمالیته)

گویه‌های اثربخشی	ایجاد بصیرت	رشد ایمان آگاهانه	تعالی معنوی	
۳۶۱	۳۵۹	۳۵۹	۳۶۰	فراوانی
۳۵۵۵۴	۳۶۱۱۵	۳۶۴۱۰	۳۹۲۹۲	میانگین
.۹۸۴۵	۱.۰۰۳۵	۱.۰۱۱۱	.۹۰۲۱	انحراف معیار
۲.۳۲۱	۲.۱۵۵	۱.۹۵۷	۲.۴۸۵	کولموگروف-اسمیرنف Z
.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۱	.۰۰۰	معنی داری

معنی داری مشاهده شده در جدول بالا، از معنی داری در سطح آلفای ۵ درصد کوچک تر است، و این بدان معنی است که همه توزیع‌ها غیر نرمال هستند و بنابراین مجاز به استفاده از آزمون‌های پارامتریک نیستیم. بنابراین برای بررسی فرضیه‌ها از آزمون نسبت دو جمله ای استفاده می‌نماییم.

فرضیه ۱: طرح صالحین در افزایش معنوی بسیجیان ناحیه کربلا مؤثر است.

جدول شماره (۱۱) آزمون نسبت (دو جمله ای)

معنی داری	درصد مورد انتظار	درصد مشاهده شده	فراوانی	مقوله		
(a) .۰۰۰	.۵۰	۰.۲۱	۷۶	≤ 3	گروه ۱	تعالی معنوی
		.۷۹	۲۸۴	> 3	گروه ۲	
		۱.۰۰	۳۶۰		جمع	

ملاحظه می‌شود، معنی داری محاسبه شده برای متغیر تعالی معنوی از معنی داری در سطح آلفای ۵ درصد کوچک تر است، و نسبت دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی دار دارد. نسبت گروه اول (افرادی که گزینه‌های ۳ و کمتر را علامت زده‌اند) و گروه دوم (افرادی که گزینه‌های ۴ و ۵ را علامت زده‌اند) ۲۱ درصد به ۷۹ درصد، بنابراین از نظر پاسخ‌گویان طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا در افزایش تعالی معنوی آنان مؤثر بوده است.

فرضیه ۲: طرح صالحین در رشد ایمان آگاهانه بسیجیان ناحیه کربلا مؤثر است.

جدول شماره (۱۲) آزمون نسبت (دو جمله ای)

معنی داری	درصد مورد انتظار	درصد مشاهده شده	فراوانی	مقوله		
(a) .۰۰۰	.۵۰	۰.۲۷	۹۷	≤ 3	گروه ۱	رشد ایمان آگاهانه
		۰.۷۳	۲۶۲	> 3	گروه ۲	
		۱.۰۰	۳۵۹		جمع	

ملاحظه می‌شود، معنی داری محاسبه شده برای متغیر رشد ایمان آگاهانه بسیجیان از معنی داری در سطح آلفای ۵ درصد کوچک تر است، و نسبت دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی دار دارد.

بررسی میزان اثربخشی طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه‌های ارتقاء آن

نسبت گروه اول (افرادی که گزینه های ۳ و کم تر را علامت زده اند) و گروه دوم (افرادی که گزینه های ۴ و ۵ را علامت زده اند) ۲۷ درصد به ۷۳ درصد، از نظر پاسخ گویان طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا در رشد ایمان آگاهانه بسیجیان مؤثر بوده است.

فرضیه ۳: طرح صالحین در ایجاد بصیرت بسیجیان ناحیه کربلا مؤثر است.

جدول شماره (۱۳) آزمون نسبت (دو جمله ای)

معنی داری	درصد مورد انتظار	درصد مشاهده شده	فراوانی	مقوله		
.۰۰۰ (a)	.۵۰	.۲۸	۱۰۱	≤ 3	گروه ۱	ایجاد بصیرت
		.۷۲	۲۵۸	> 3	گروه ۲	
		۱.۰۰	۳۵۹		جمع	

ملاحظه می شود، معنی داری محاسبه شده برای متغیر ایجاد بصیرت بسیجیان از معنی داری در سطح آلفای ۵ درصد کوچک تر است، و نسبت دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی دار دارد. نسبت گروه اول (افرادی که گزینه های ۳ و کمتر را علامت زده اند) و گروه دوم (افرادی که گزینه های ۴ و ۵ را علامت زده اند) ۲۸ درصد به ۷۲ درصد لذا از نظر پاسخ گویان طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا در ایجاد بصیرت بسیجیان مؤثر بوده است.

فرضیه ۴: گویه های اثربخشی بر اهداف طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا مؤثر است.

جدول شماره (۱۴) آزمون نسبت (دو جمله ای)

معنی داری	درصد مورد انتظار	درصد مشاهده شده	فراوانی	مقوله		
.۰۰۰ (a)	.۵۰	.۲۹	۱۰۵	≤ 3	گروه ۱	گویه های اثربخشی
		.۷۱	۲۵۶	> 3	گروه ۲	
		۱.۰۰	۳۶۱		جمع	

ملاحظه می شود، معنی داری محاسبه شده برای متغیر عوامل اثربخشی از معنی داری در سطح

آلفای ۵ درصد کوچک تر است و نسبت دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی دار دارد. نسبت گروه اول (افرادی که گزینه های ۳ و کمتر را علامت زده اند) و گروه دوم (افرادی که گزینه های ۴ و ۵ را علامت زده اند) ۲۹ درصد به ۷۱ درصد، بنابراین از نظر پاسخ گویان گویه های اثربخشی بر اهداف طرح صالحین بسیجیان ناحیه کربلا تأثیر مثبت داشته است.

و بر اساس آمار به دست آمده از جداول یادشده (۱۱ تا ۱۴) فرضیه های تحقیق تأیید می گردد.

نتیجه گیری

هدف از تحقیق حاضر بررسی میزان تأثیر طرح صالحین بر تحقق تعالی معنوی توأم با رشد ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان ناحیه کربلا و ارائه شیوه های مناسب برای ارتقاء اثربخشی آن می باشد. در این راستا نتایج و یافته های به دست آمده برای پاسخ به پرسش اصلی تحقیق و پرسش های فرعی به اختصار بازگو می شود. برای سنجش پرسش اصلی که همان حصول به اهداف تربیتی طرح صالحین و ارائه شیوه های مناسب برای ارتقای اثربخشی طرح صالحین می باشد، سه هدف تعالی معنوی، رشد ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان شرکت کننده در طرح صالحین مد نظر بود و برای اهداف ۱۰ گویه و برای سنجش عوامل مؤثر بر اهداف ۸ گویه لحاظ گردید و هر کدام از آن ها به همراه سؤال تشریحی مورد بررسی قرار گرفت.

بر اساس اطلاعات به دست آمده از پرسش اول تحقیق که دارای ۴ گویه بود، پاسخ دریافت شده از مخاطبان طبق یافته های جدول شماره (۱-۵)، میانگین نمره پاسخ گویان به متغیر تعالی معنوی ۳.۹۲۹۲ بوده است که این میانگین از گزینه متوسط (۳) بالاتر است یعنی از نظر پاسخ گویان شرکت در طرح صالحین در حد تقریباً زیاد منجر به افزایش تعالی معنوی آن ها شده است. در خصوص پرسش دوم تحقیق که دارای ۳ گویه بود، پاسخ دریافت شده از مخاطبان طبق جدول شماره (۱-۶)، میانگین نمره پاسخ گویان به متغیر رشد ایمان آگاهانه ۳.۶۴۱۰ بوده است که از گزینه متوسط (۳) بالاتر است یعنی از نظر پاسخگویان شرکت در طرح صالحین در حد تقریباً زیاد منجر به افزایش و رشد ایمان آگاهانه آن ها شده است. در خصوص پرسش سوم که دارای ۳ گویه بود، پاسخ دریافت شده از مخاطبان طبق جدول شماره (۱-۷)، میانگین نمره پاس خگویان به متغیر ایجاد بصیرت ۳.۶۱۱۵ بوده است که از گزینه متوسط (۳) بالاتر است یعنی از نظر پاسخ گویان

شرکت در طرح صالحین در حد تقریباً زیاد منجر به افزایش بصیرت آنها شده است. در خصوص پرسش چهارم که دارای ۸ گویه بود بر اساس جدول شماره (۱-۸)، میانگین نمره پاسخ گویان به عوامل تأثیرگذار بر اثربخشی ۳.۵۲۳۳ بوده است، که از گزینه متوسط (۳) بالاتر است، یعنی از نظر پاسخ گویان، این عوامل بر اهداف طرح صالحین اثر مثبت داشته (بیش از ۷۰ درصد تأثیر داشته است). و در افزایش اثربخشی طرح صالحین مؤثر بوده است.

(لازم به توضیح است برای محاسبه درصد تأثیر هر یک از متغیرها، میانگین متغیر در عدد ۲۰ که فاصله بین گزینه‌ها از خیلی کم تا خیلی زیاد می باشد، ضرب و تقسیم بر عدد ۱۰۰ می گردد و جواب به درصد حاصل می گردد.)

در خصوص پرسش پنجم برای دستیابی به شیوه‌های مناسب ارتقای اثربخشی طرح صالحین، پرسش تشریحی در پاسخ نامه درج گردید تا پاسخ گویان به این مهم پاسخ داده و شیوه‌ها احصاء گردد. منابعی که به آن استناد شده است پاسخ مخاطبان بسیجی به پرسش تشریحی و تحلیل آن، و دستورالعمل تشریحی طرح صالحین به شماره ۱۷۸۸-۱۳۸۷/۳/۲۱ می باشد.

بر اساس جداول شماره (۹) و (۹-۱)، ۱۴ شیوه ارائه شد که بیشترین فراوانی پاسخ مربوط به افزایش بودجه طرح صالحین و مدیریت بر آن با ۲۵۲ مورد و کمترین فراوانی مربوط به افزایش ساعات برگزاری حلقه‌های تربیتی با ۴۷ مورد بود و به طور میانگین هر پاسخ دهنده ای به ۵.۸۳ مورد اشاره نموده است.

بر اساس فرمایش مقام معظم رهبری (مدظله العالی) هر چه بیشتر به اهداف طرح دستیابی یافته باشیم مسلماً طرح از اثربخشی بیشتری برخوردار بوده و از آنجایی که عوامل مؤثر بر اثربخشی نیز علاوه بر اهداف مورد سنجش واقع شده و با تأثیر مثبت بر اهداف طرح منجر به افزایش اثربخشی شده است، بنابراین با توجه به یافته‌های تحقیق این گونه در می یابیم که طرح صالحین، طرحی تربیتی، مهم و اثرگذار در بسیج بوده و بر اساس نتایجی که در این تحقیق به دست آمده، طرح صالحین موجب ارتقای تعالی معنوی، رشد ایمان آگاهانه و بصیرت بسیجیان برادر ناحیه کربلا گردیده و ۱۴ شیوه برای ارتقای اثربخشی آن ارائه شد، در مجموع این طرح به ۷۴ درصد اهداف تربیتی خود رسیده و نسبتاً موفق ارزیابی می گردد.

کتابنامه

- ۱- امام خامنه‌ای (مدظله العالی) (۱۳۷۶)، مرکز اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، (<http://www.leader.ir>).
- ۲- خرمی، احسان ا... (۱۳۸۹)، بررسی میزان اثربخشی طرح صالحین بسیجیان ناحیه شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- ۳- دستورالعمل نمسا (۱۳۸۷)، تشریح طرح صالحین، تهران: شماره ۱۷۸۸
- ۴- دستورالعمل نمسا (۱۳۸۷)، تهران: شماره ۳۶۴۹
- ۵- دستورالعمل سازمان بسیج (۱۳۹۰)، تهران: شماره ۵۸۸۴
- ۶- دهخدا (۱۳۳۵)، فرهنگ فارسی، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۷- رضائیان، علی (۱۳۷۷)، اصول مدیریت، چاپ اول، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- ۸- رضائیان، علی (۱۳۸۵)، اصول مدیریت، چاپ سوم، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- ۹- سازمان بسیج مستضعفین (۱۳۹۰)، جزوه ساختار و سازمان پایگاه مقاومت بسیج مساجد ومحلات، تهران.
- ۱۰- شعبانی، امامعلی (۱۳۸۱)، اثربخشی طرح معرفت بسیجیان، مرکز سنجش افکار سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج، تهران.
- ۱۱- شیرازی، علی (۱۳۷۳)، مدیریت آموزشی، تهران، چاپ اول.
- ۱۲- عمید، حسن (۱۳۷۹)، فرهنگ فارسی عمید، چاپ نوزدهم، تهران: امیر کبیر.
- ۱۳- معاونت تربیت و آموزش بسیج سپاه محمدرسول ا... (ص) تهران بزرگ (۱۳۹۱)، کلیات شجره طیبه صالحین، تهران.
- ۱۴- معین، محمّد (۱۳۸۴)، فرهنگ فارسی، تهران، چاپ سوم.

وب گاه ها:

- 1-www.salehintehran.ir(1392).
- 2-WWW.BaSIJ.Ir(1392).